

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Кафедра державного управління, документознавства
та інформаційної діяльності

06-14-157М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Управління природокористуванням:
економіка, децентралізація, результати» для здобувачів вищої
освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського)
рівнів усіх освітньо-професійних програм
спеціальностей НУВГП
денної і заочної форм навчання

Схвалено науково-методичною
радою НУВГП
Протокол № 5
від 20.10.2021 р.

Рівне – 2021

Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Управління природокористуванням: економіка, децентралізація, результати» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів усіх освітньо-професійних програм спеціальностей НУВГП денної і заочної форм навчання [Електронне видання] / Якимчук А. Ю. – Рівне : НУВГП, 2021. – 23 с.

Укладач: Якимчук А. Ю., доктор економічних наук, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

Схвалено на засіданні кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Відповідальний за випуск: Тихончук Л. Х., д.держ.упр., доцент, в. о. завідувача кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

Вчений секретар
науково-методичної ради:

Костюкова Т. А.

© А. Ю. Якимчук, 2021

© НУВГП, 2021

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Мета і завдання виконання практичних занять із дисципліни «Управління природокористуванням: економіка, децентралізація, результати».....	4
2. Тематика практичних занять.....	5
Тема 1. Предмет, методологічна основа управління природокористуванням в процесі децентралізаційної реформи	5
Тема 2. Система управління природокористуванням України: поняття та структура.....	6
Тема 3. Економічні основи використання природних ресурсів як результат децентралізаційної реформи.....	6
Тема 4. Управління інноваційною діяльністю та екологічним розвитком підприємств	7
Тема 5. Економічний механізм охорони навколишнього природного середовища.....	8
Тема 6. Податки та податкова система у системі управління природокористуванням	8
Тема 7. Закордонний досвід та проектна діяльність у системі управління природокористуванням.....	8
Тема 8. Публічне управління у сфері використання земельних ресурсів.....	9
Тема 9. Публічне управління у сфері використання водних ресурсів	10
Тема 10. Публічне управління у сфері використання лісових ресурсів та збереження біорізноманіття.....	10
Тема 11. Публічне управління у сфері видобутку й використання паливно-енергетичних ресурсів.....	11
Тема 12. Міжнародна співпраця у сфері управління природокористуванням та особливості для територіальних громад.....	12
Тема 13. Інформаційне забезпечення й екологічна безпека у сфері управління природокористуванням.....	12
Тема 14. Відповідальність у сфері природокористування та охорони навколишнього середовища.....	13
3. Тематика самостійної роботи.....	13
4. Перелік тем для написання рефератів.....	17
5. Оцінювання знань студентів.....	20
6. Розподіл балів за формами контролю.....	20
7. Перелік джерел рекомендованої літератури.....	21

1. Мета і завдання виконання практичних занять

Проведення практичних занять із дисципліни «Управління природокористуванням: економіка, децентралізація, результати» розраховано на здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки бакалаврів та магістрів за різними спеціальностями.

Основною *метою* вивчення дисципліни «Управління природокористуванням: економіка, децентралізація, результати» є формування у студентів системи базових знань щодо системного управління природокористуванням, екологічною політикою, управління охороною навколишнього природного середовища та екологічною безпекою, функціонуванням економічного механізму природоохоронної діяльності, ознайомлення студентів із методикою розрахунку основних економічних і фінансових показників відшкодування збитків за забруднення довкілля, податкових платежів у сфері екологічної політики на всіх рівнях. Основними *завданнями* навчальної дисципліни «Управління природокористуванням: економіка, децентралізація, результати» є такі:

- ☐ ознайомлення із процесом організації охорони навколишнього природного середовища на рівні держави;
- ☐ набуття практичних навичок розв'язання практичних задач у сфері використання природних ресурсів, економічного оцінювання природних послуг екосистем;
- ☐ вивчення основних понять, категорій, систем, алгоритмів дисципліни «Управління природокористуванням: економіка, децентралізація, результати»;
- ☐ вивчення основних показників, що характеризують стан використання й відтворення природних ресурсів;
- ☐ вивчення системи податкового регулювання екологічної діяльності на державному, обласному та локальному рівнях;

- вивчення порядку проведення екологічного контролю механізму відповідальності за порушення законодавства у сфері навколишнього природного середовища;

- формування у студентів умінь творчого пошуку вирішення проблем, пов'язаних із публічним управлінням у сфері природокористування на рівні держави та територіальних громад, резервів поліпшення екологічних і інноваційних показників промислових підприємств.

Після вивчення дисципліни студенти мають *знати*:

- принципи реалізації екологічної політики та організації публічного управління екологічною політикою, податкового регулювання використання природних ресурсів на різних рівнях державного управління;

- методику формування економічних показників у сфері реалізації екологічної політики, оцінки соціо-еколого-економічних ефектів від реалізації природоохоронних заходів;

- показники стану та використання природних ресурсів;

- економічний механізм охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки;

Студенти повинні *уміти*:

- розраховувати показники, що характеризують стан, формування та ефективність реалізації заходів з екологічної політики, використання природних ресурсів;

- розраховувати податкові платежі за використання природних ресурсів;

- визначати та аналізувати фінансові, економічні, екологічні показники у сфері управління екологічною політикою.

2. Тематика практичних занять

Модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ
УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Тема 1. Предмет, методологічна основа управління природокористуванням в процесі децентралізаційної реформи.

Мета: ознайомити студентів із сутністю, поняттям, структурою, змістом публічного управління у сфері природокористування, основними нормативно-законодавчими актами, що регулюють природоохоронну діяльність й охорону навколишнього середовища.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення:

1. Основні підходи до розуміння публічного управління в сфері управління природокористуванням та його еволюція.

2. Методологічна основа публічного управління в сфері природокористування.

3. Основні положення Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».

4. Публічне управління в сфері природокористування як напрям наукових досліджень, сукупність знань й навчальна дисципліна.

5. Співвідношення управління та адміністрування, екологічної та природоохоронної політики.

6. Поняття та види природокористування в державі.

7. Особливості природоохоронної діяльності.

8. Органи державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища.

9. Органи державного управління у сфері природокористування.

Тема 2. Система управління природокористуванням України: поняття та структура.

Мета: ознайомити студентів із складовими системи природокористування, процесом управління нею, видами природоохоронної діяльності, принципами й засадами її реалізації, основними сучасними проблемами, які виникають в управлінні природокористуванням.

Норма часу (за навчальною програмою): 1 год.

Питання для обговорення:

1. Зміст управління природокористуванням України.
2. Структура управління природокористуванням.
3. Функціонування інституцій у сфері використання природних ресурсів.
4. Ланки системи природокористування, їх характеристика.
5. Характеристика стану сучасної системи природокористування в Україні.
6. Основні проблеми державного регулювання природокористування в державі.
7. Закордонний досвід успішної реалізації системи природокористування.

Тема 3. Економічні основи використання природних ресурсів як результат децентралізаційної реформи.

Мета: вивчення економічних засад використання природних ресурсів в Україні внаслідок децентралізації влади, основних видів податків за використання природних ресурсів та їх розщеплення між різними рівнями бюджетної системи, характеристика та поняття економіки довкілля, її структури та оцінка перспектив розвитку.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення:

1. Сутність та значення економіки природокористування.
2. Економічні засади реалізації природоохоронної діяльності в Україні.
3. Стратегія і тактика природокористування.
4. Основні завдання та напрями природокористування України.
5. Види природних ресурсів та їх аналіз.
6. Ліцензування природокористування в сучасних економічних умовах.

7. Застосування гранично-допустимих концентрацій та гранично-допустимих викидів, методологія їх оцінювання.

8. Оцінка збитків за забруднення навколишнього природного середовища.

Тема 4. Управління інноваційною діяльністю та екологічним розвитком підприємств.

Мета: ознайомити студентів із соціально-економічними передумовами створення та розвитку екологічних інновацій в Україні, поняттям й сутністю управління інноваційною діяльністю, законодавчим забезпеченням управління інноваційним розвитком суб'єктів господарювання, структурою організаційно-економічного механізму управління інноваціями у природоохоронній сфері, позитивним закордонним досвідом реалізації природоохоронних інновацій,.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення:

1. Поняття та види екологічних інновацій.
2. Фактори, що впливають на формування екологічних інновацій підприємств України в сучасних умовах.
3. Класифікація видів інноваційної діяльності.
4. Сутність та поняття управління інноваційною діяльністю.
5. Види природоохоронних видатків та їх класифікація.
6. Екологічні товари та їх характеристика.
7. Організаційно-економічний механізм управління екологічними інноваціями підприємств.
8. Поточні видатки та видатки розвитку у сфері інноваційної діяльності.
9. Особливості формування екологічних інновацій в сучасних умовах.

Тема 5. Економічний механізм охорони навколишнього природного середовища.

Мета: ознайомити студентів із поняттям та структурою економічного механізму охорони навколишнього природного середовища (ОНПС), порядком використання місцевих природних ресурсів, інструментами економічного механізму, формуванням фінансової стабільності в сфері природокористування, системою ліцензування та нарахування податків за природокористування.

Норма часу (за навчальною програмою): 1 год.

Питання для обговорення:

1. Сутність, функції та роль економічного механізму ОНПС.
2. Інструменти економічного механізму.
3. Характеристика методів ОНПС.
4. Ліцензування природокористування, його поняття та основні засади.
5. Інструменти реалізації механізму природокористування.
6. Фінансування природокористування.
7. Міжбюджетні відносини у сфері природокористування.

Тема 6. Податки та податкова система у структурі управління природокористуванням.

Мета: ознайомити студентів із порядком формування й справляння податків у сфері природокористування, розумінням податкової системи та її елементи, види податків та система їх розмежування між різними рівнями бюджетів.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення:

1. Плата за розміщення відходів.
2. Плата за землю.
3. Види податків у сфері природокористування.
4. Сутність і види податків у структурі природокористування.
5. Механізм непрямого оподаткування в Україні.

6. Пряме оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності.

7. Основи побудови податкової системи та організація оподаткування.

8. Плата за використання водних ресурсів.

Тема 7. Закордонний досвід та проектна діяльність у системі управління природокористуванням.

Мета: ознайомити студентів із порядком ведення природоохоронної діяльності та її елементами з точки зору розвитку міжнародної співпраці, системою проектів задля залучення додаткових інвестицій у екологічну сферу, принципами публічного управління у сфері природокористування та просторового проектування, інструменти державного регулювання ефективного використання фінансових ресурсів та ведення екологічного інвестування; грантова діяльність у сфері природокористування на прикладі територіальних громад.

Норма часу (за навчальною програмою): 1 год.

Питання для обговорення:

1. Закордонний досвід реалізації проектів Європейського Союзу у сфері захисту довкілля.
2. Фінансування природоохоронних проектів.
3. Особливості формування екологічних проектів.
4. Форми й методи екологічної проектної діяльності.
5. Інструменти державного регулювання ефективного використання фінансових ресурсів.
6. Порядок ведення екологічного інвестування.
7. Поняття просторового планування.
8. Порядок подання природоохоронних проектів.
9. Екологічні гранти як інструмент ОНПС.

Модуль 2. ПОРЕСУРСНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Тема 8. Публічне управління у сфері використання земельних ресурсів.

Мета: ознайомити студентів із поняттям земельних ресурсів, процесом публічного управління у сфері використання земельних ресурсів, встановленням та розрахунком плати за землю, земельного податку, обґрунтування перспектив розвитку збереження і відтворення земельних ресурсів.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення:

1. Поняття земельних ресурсів.
2. Поняття землекористування.
3. Повноваження Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.
4. Структура Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України
5. Види землекористування та їх вплив на довкілля.
6. Система управління земельними ресурсами на місцевому рівні.
7. Система управління земельними ресурсами на обласному рівні.
8. Податок на землю та його трансформація.
9. Відтворення земельних ресурсів.
10. Повноваження та функції Держкомзему України.
11. Бюджетні інвестиції у раціоналізацію сфери землекористування.
12. Закордонний досвід охорони земельних ресурсів.
13. Система управління земельними ресурсами на загальнодержавному рівні.

Тема 9. Публічне управління у сфері використання водних ресурсів.

Мета: ознайомити студентів із поняттям водних ресурсів, процесом публічного управління у сфері використання водних ресурсів, встановленням та розрахунком плати за водокористування, розумінням поняття «раціональне використання водних ресурсів»,

обґрунтування перспектив розвитку збереження і відтворення водних ресурсів, очищення природних вод, оподаткування забору води в межах ліміту та поза ним.

Норма часу (за навчальною програмою): 1 год.

Питання для обговорення:

1. Поняття водокористування.
2. Поняття водних ресурсів.
3. Функції Держводгоспу України.
4. Управління водогосподарським комплексом.
5. Механізми взаємодії суспільства та економіки в галузі водокористування.
6. Очищення природних вод.
7. Діагностика показників водокористування в Україні.
8. Розвиток житлово-комунального господарства.
9. Глобальні проблеми людства.
10. Закордонний досвід охорони водних ресурсів.
11. Сталий розвиток та цілі сталого розвитку.

Тема 10. Публічне управління у сфері використання лісових ресурсів та збереження біорізноманіття.

Мета: ознайомити студентів із поняттям «біорізноманіття», лісових ресурсів; із процесом публічного управління у сфері використання лісових ресурсів, збереження природно-заповідного фонду, біорізноманіття, встановленням та розрахунком плати за лісокористування, розуміння поняття «раціональне використання лісових ресурсів», обґрунтування перспектив розвитку збереження й відтворення лісових ресурсів (флори і фауни).

Норма часу (за навчальною програмою): 1 год.

Питання для обговорення:

1. Лісові ресурси та їх характеристика.
2. Поняття, призначення та функції природно-заповідного фонду.
3. Кліматичні зміни та їх характеристика.
4. Міжнародні організації із захисту природи та їх діяльність.

5. Поняття та види, функції біорізноманіття.
6. Види установ природно-заповідного фонду.
7. Кіотський протокол.
8. Призначення заповідників (природних та біосферних) та їх роль у сучасній екологічній політиці.
9. Призначення національних природних парків та їх роль у туристичній сфері та у збереженні природи.
10. Регіональні природні парки та їх місце у розвитку місцевих територій.
11. Зонування територій природно-заповідного фонду.
12. Світовий фінансовий ринок торгівлі квотами на викиди.

Тема 11. Публічне управління у сфері видобутку й використання паливно-енергетичних ресурсів.

Мета: ознайомити студентів із розумінням «паливно-енергетичний комплекс» (ПЕК), його структурою, сучасним станом паливно-енергетичного комплексу, проблемами ПЕК, закономірностями розвитку ПЕК в Україні та за кордоном, процесом управління ПЕК, здійсненню контролю за використанням паливно-енергетичних ресурсів, відповідальністю у сфері ПЕК.

Норма часу (за навчальною програмою): 1 год.

Питання для обговорення:

1. Поняття паливно-енергетичних ресурсів.
2. Поняття «паливно-енергетичний комплекс».
3. Органи державного управління ПЕК та їх характеристика.
4. Стан паливно-енергетичного комплексу.
5. Сучасні проблеми функціонування ПЕК.
6. Газовидобуток в Україні.
7. Закономірність розвитку ПЕК в Україні та за кордоном.
8. Процес управління ПЕК.
9. Контроль за використанням паливно-енергетичних ресурсів.
10. Відповідальність у сфері ПЕК.

Тема 12. Міжнародна співпраця у сфері управління природо-користуванням та особливості для територіальних громад.

Мета: ознайомити студентів із принципами міжнародної співпраці в публічному управлінні у сфері природокористування, його позитивними та негативними впливами, напрямками міжнародної співпраці, розвитком транскордонного співробітництва та кооперації, реалізація екологічних міжнародних проєктів, міжнародні екологічні угоди та плани.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення:

1. Публічна служба та її значення в системі природокористування.
2. Принципи міжнародної співпраці в публічному управлінні сферою природокористування.
3. Позитивні впливи та перспективи формування демократичного суспільства з екологічно зрілим мисленням і вихованням.
4. Міжнародні інституції у системі природокористування.
5. Реалізація екологічних міжнародних проєктів.
6. Напрями міжнародної співпраці у сфері природокористування.
7. Розвиток транскордонного співробітництва та кооперації у сфері охорони природи.
8. Міжнародні екологічні угоди та плани.

Тема 13. Інформаційне забезпечення й екологічна безпека у сфері управління природокористуванням.

Мета: ознайомити студентів із поняттям інформаційного забезпечення у сфері природокористування, екологічною безпекою, інформаційним забезпеченням екологічного управління, нормативно-правовою базою екологічної безпеки, її взаємозв'язок із екологічною та соціальною безпекою,

місце у структурі національної безпеки, сучасним станом екологічної безпеки України та перспективами посилення екологічної безпеки держави й інформаційного забезпечення.

Норма часу (за навчальною програмою): 1 год.

Питання для обговорення:

1. Поняття інформаційного забезпечення у сфері природокористування
2. Поняття зміни клімату та вплив на природокористування.
3. Поняття екологічної безпеки.
4. Поняття інформаційного забезпечення екологічного управління.
5. Нормативно-правова база екологічної безпеки, її взаємозв'язок із екологічною та соціальною безпекою.
6. Перспективи посилення екологічної безпеки держави.
7. Сучасний стан екологічної безпеки України.
8. Місце екологічної безпеки у структурі національної безпеки

Тема 14. Відповідальність у сфері природокористування та охорони навколишнього середовища.

Мета: ознайомити студентів із поняттям «охорона навколишнього природного середовища», правопорушень та відповідальності у сфері екологічної безпеки, відповідальність органів державної влади і місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, екологічних установ і організацій, посадових осіб щодо правопорушень у сфері природокористування.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Питання для обговорення:

1. Правопорушення та відповідальність у екологічній політиці.

2. Відповідальність органів державної влади та місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, установ і організацій у сфері дотримання екологічного законодавства, посадових осіб за правопорушення у екологічній сфері.

3. Відповідальність недержавних організацій, органів і осіб, які не знаходяться на державній службі чи службі в органах місцевого самоврядування за правопорушення у сфері публічного управління екологічною політикою.

4. Правопорушення та відповідальність при здійсненні міжнародної публічної екологічної діяльності.

3. Тематика самостійної роботи

Тема 1. Предмет, методологічна основа управління природокористуванням в процесі децентралізаційної реформи.

Питання для самостійного вивчення:

1. Повноваження органів державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища.

2. Публічне управління в сфері природокористування як напрям наукових досліджень, сукупність знань та навчальна дисципліна.

3. Співвідношення управління та адміністрування, екологічної й природоохоронної політики.

4. Поняття методології у сфері природокористування.

Тема 2. Система управління природокористуванням України: поняття та структура.

Питання для самостійного вивчення:

1. Зміст системи природокористування України.

2. Структура екологічної системи.

3. Основні проблеми державного регулювання процесу природокористування.

4. Закордонний досвід успішної системи природокористування.

Тема 3. Економічні основи використання природних ресурсів як результат децентралізаційної реформи.

Питання для самостійного вивчення:

1. Сутність та значення економіки природокористування.
2. Основні завдання й напрями природокористування в Україні.
3. Природокористування у період децентралізаційної реформи.
4. Ліцензування природокористування.

Тема 4. Управління інноваційною діяльністю та екологічним розвитком підприємств.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття та види екологічних інновацій.
2. Види природоохоронних видатків та їх класифікація.
3. Сутність та поняття управління інноваційною діяльністю.
4. Поточні видатки та видатки розвитку у сфері інноваційної діяльності.
5. Цілі сталого розвитку у контексті інновацій у сфері природокористування.

Тема 5. Економічний механізм охорони навколишнього природного середовища.

Питання для самостійного вивчення:

1. Інструменти економічного механізму.
2. Складові економічного механізм природокористування.
3. Ліцензування природокористування, його поняття та основні засади.
4. Державна регіональна екологічна політика та її фінансування.
5. Міжбюджетні відносини у сфері природокористування.

Тема 6. Податки та податкова система у структурі природокористування.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття податкової діяльності.
2. Сутність і види податків у структурі природокористування.
3. Механізм непрямого оподаткування в Україні.
4. Основи побудови податкової системи й організація оподаткування.
5. Пряме оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності.

Тема 7. Закордонний досвід та проектна діяльність у системі управління природокористуванням.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття проектної діяльності у сфері природокористування.
2. Особливості формування екологічних проектів.
3. Фінансування природоохоронних проектів.
4. Порядок ведення екологічного інвестування.
5. Поняття просторового планування.

Тема 8. Публічне управління у сфері використання земельних ресурсів.

Питання для самостійного вивчення:

1. Повноваження Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.
2. Закордонний досвід охорони земельних ресурсів.
3. Система управління земельними ресурсами на місцевому рівні.
4. Система управління земельними ресурсами на обласному рівні.
5. Повноваження та функції Держкомзему України.

Тема 9. Публічне управління у сфері використання водних ресурсів.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття водних ресурсів.
2. Очищення природних вод.
3. Діагностика показників водокористування в Україні.
4. Закордонний досвід охорони водних ресурсів.
5. Розвиток житлово-комунального господарства.

Тема 10. Публічне управління у сфері використання лісових ресурсів та збереження біорізноманіття.

Питання для самостійного вивчення:

1. Лісові ресурси та їх характеристика.
2. Поняття природно-заповідного фонду.
3. Зонування територій природно-заповідного фонду.
4. Класифікація категорій природно-заповідного фонду.
5. Кіотський протокол.
6. Міжнародні організації із захисту природи та їх діяльність.
7. Світовий фінансовий ринок торгівлі квотами на викиди.

Тема 11. Публічне управління у сфері видобутку й використання паливно-енергетичних ресурсів.

Питання для самостійного вивчення:

1. Основні гравці на ринку паливно-енергетичних ресурсів.
2. Сучасні проблеми функціонування ПЕК.
3. Відповідальність у сфері ПЕК.
4. Контроль за використанням паливно-енергетичних ресурсів.

Тема 12. Міжнародна співпраця у сфері управління природо-користуванням та особливості для територіальних громад.

Питання для самостійного вивчення:

1. Принципи міжнародної співпраці в сфері природокористування.

2. Позитивні впливи та перспективи формування демократичного суспільства з екологічно зрілим мисленням і вихованням.

3. Напрями міжнародної співпраці у сфері природокористування.

4. Результати міжнародної співпраці у сфері природокористування.

5. Розвиток транскордонного співробітництва та кооперації у сфері охорони природи.

6. Міжнародні інституції у сфері природокористування.

Тема 13. Інформаційне забезпечення й екологічна безпека у сфері управління природокористуванням.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття екологічної безпеки.

2. Поняття інформаційного забезпечення у сфері природокористування.

3. Види інформаційного забезпечення.

4. Нормативно-правова база екологічної безпеки, її взаємозв'язок із екологічною та соціальною безпекою.

5. Сучасний стан екологічної безпеки України.

Тема 14. Відповідальність у сфері природокористування й охорони навколишнього середовища.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття «відповідальність» у сфері природокористування.

2. Поняття «правопорушення» у сфері природокористування.

3. Правопорушення та відповідальність при здійсненні міжнародної публічної діяльності.

4. Сталий розвиток та відповідальність у сфері природокористування.

5. Характеристика органів, що регулюють процеси відповідальності у сфері нераціонального природокористування.

4.ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ НАПИСАННЯ РЕФЕРАТІВ

1. Поняття та сутність публічного управління у сфері використання природних ресурсів.
2. Зміст, необхідність та призначення управління природокористуванням.
3. Сутність управління природокористуванням в процесі децентралізації влади.
4. Поняття природно-заповідного фонду та біорізноманіття: особливості охорони.
5. Види і структура природокористування.
6. Організація процесу природокористування на державному рівні.
7. Розвиток паливно-енергетичного комплексу України.
8. Класифікація природних ресурсів.
9. Відповідальність у сфері природокористування.
10. Організаційно-економічний механізм збереження біорізноманіття.
11. Стан лісових ресурсів та їх характеристика.
12. Стан та використання водних ресурсів в Україні.
13. Податкове законодавство у сфері використання природних ресурсів.
14. Роль і функції податків та порядок їх справляння у сфері природокористування.
15. План відрахувань від загальнодержавних податків у місцеві бюджети від використання природних ресурсів.
16. Поняття природоохоронної діяльності та її місце у структурі національної безпеки держави.
17. Екологічна освіта та її роль.
18. Витрати на охорону природи.
19. Природокористування в сучасних умовах економічних реформ.
20. Основні вимоги до природокористування (міжнародні директиви).

21. Інформаційне забезпечення управління природокористуванням в умовах зміни клімату.
22. Міжнародні інституції у сфері управління природокористуванням.
23. Оцінка екосистемних функцій природи.
24. Економічна оцінка природно-заповідного фонду.
25. Поняття державні екологічної політики та її складові.
26. Види видатків у сфері природокористування та їх класифікація.
27. Порядок розмежування видатків між різними рівнями бюджетної системи за використання природних ресурсів.
28. Екологічне страхування та перспективи його розвитку в контексті природокористування.
29. Ліцензування видів природоохоронної діяльності.
30. Організація природоохоронної діяльності України на основі закордонного досвіду.
31. Дослідження стану діяльності заповідників в Україні.
32. Закордонний досвід управління заповідниками та національними природними парками.
33. Основні проблеми формування екологічної політики.
34. Основні проблеми, що пов'язані із виконанням природоохоронних заходів в Україні.
35. Функціонування міжнародних організацій у сфері охорони навколишнього середовища.
36. Нормативно-правове регулювання процесу природокористування в Україні.
37. Визначте роль і необхідність землі як фактору виробництва.
38. Сутність бухгалтерського обліку у природоохоронній сфері.
39. Дайте визначення категорії «водокористування» та охарактеризуйте її вплив на екологічну діяльність підприємств.

40. Сутність понять контролю і аудиту у екологічній сфері.
41. Охарактеризуйте основні напрями регуляторної екологічної політики держави.
42. Дайте визначення поняттю ресурсів, факторів виробництва, які використовують підприємства.
43. Основні фонди, сутність та вплив на результати діяльності.
44. Дайте визначення амортизації основних засобів у екологічній сфері та охарактеризуйте її основні методи.
45. Прибуток як абсолютний показник прибутковості екологічної діяльності.
46. Аналіз «затрати-вигоди» у природоохоронній сфері.
47. Собівартість: визначення, зміст у екологічній сфері.
48. Екологічні товари та послуги на ринку.
49. Екологічні інновації та їх значення.
50. Поясніть роль і важливість інформації і екологічній діяльності підприємств, як фактору виробництва.
51. Сутність основних показників результативності інноваційної діяльності підприємства.
52. Екологічні торгові марки та бренди.
53. Збереження історико-культурної спадщини держави.
54. Сутність екологічної звітності підприємства та її складових елементів.
55. Суть і функції екологічного податку.
56. Платежі за використання природних ресурсів (водних, земельних, лісових).
57. Екологічна мережа та її призначення у стратегії сталого розвитку.
58. Суть і функції земельного податку.
59. Сталий розвиток та цілі сталого розвитку.
60. Складові системи управління природокористуванням держави.

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Результати *поточної роботи* (тих завдань, які студенти виконують під час практичних занять й консультацій, результати самостійної роботи студентів) оцінюють за такими критеріями:

Задачі, розрахункові завдання, ситуаційні вправи, кейси (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано не належним чином з помилками методичного чи розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, проте містить вагомі помилки у розрахунках чи у методиці;

80% – завдання виконано вчасно й у належним чином, проте містить окремі несуттєві неточності (оформлення, висновки, розмірності, тощо);

100% – завдання виконано вчасно і правильно, зауважень у викладача немає.

Підсумкові оцінки за навчальною дисципліною «Управління природокористуванням: економіка, децентралізація, результати» викладач виставляє студентам за сумарною кількістю набраних балів, отриманих як результат поточного контролю.

Позитивні оцінки викладач виставляє лише тим студентам, які виконали всі завдання за силабусом даної навчальної дисципліни, здали модульний контроль і набрали за результатами поточного контролю не менше 60 балів.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА ФОРМАМИ КОНТРОЛЮ

У таблиці 1 наведено розподіл балів, які отримують студенти.

Таблиця 1. Розподіл балів за формами контролю

Модуль 1. Поточне тестування	Модулі	Сума
------------------------------	--------	------

Змістовий модуль 1.				Змістовий модуль 2.				
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 9	Т 10	Т 11		
5	5	5	5	4	4	4	40	100
Т5	Т6	Т7	Т8	Т12	Т13	Т14		
4	4	4	4	4	4	4		

Т – тема лекційного заняття.

7. ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Методичне забезпечення

1. Силабус 06-14-79S навчальної дисципліни «Управління природокористуванням: економіка, децентралізація, результати» (за вибором) для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) ступеня, які навчаються за різними освітньо-професійними програмами різних спеціальностей денної та заочної форм навчання . Рівне. НУВГП. 2020. 14 стор.

Базова література

1. Якимчук А. Ю., Валюх А. М., Пахаренко О. В. Стратегія інформаційного забезпечення управління еколого-економічною безпекою України в умовах військово-політичної нестабільності : монографія. Рівне : НУВГП, 2020. 156 с.

2. Якимчук А. Ю., Черній А. Л. Економіка природокористування : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2010. 274 с.

3. Якимчук А. Ю., Навроцький Р. Л. Екологічні інновації: основа економічної безпеки : монографія. Рівне : НУВГП, 2017. 230 с.

4. Якимчук А. Ю., Якимчук О. Ф. Формування напрямків

удосконалення управління туристичною галуззю України в контексті державної безпеки. Монографія *«Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі: монографія»*. Луцьк : ЛНТУ, 2020. 364 с.

5. Yakymchuk A. Y. The Tourism Industry as a Component of Socio-Cultural Development and Ecological Safety of the State. Монографія *«Беларусь-Украина: многовекторные направления развития туризма в регионах»* / А. О. Васильченко и др. УО «Полесский государственный университет», коллект. монографія, Республика Беларусь. Пинск. ПолессГу, 2020. 362 с. С. 174–180.

Допоміжна література

6. Волкова Л. А., Басюк Т. О. Водні ресурси, їх використання та охорона. Практикум : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2011. 96 с.

7. Павлова О. М., Павлов К. В., Якимчук А. Ю. Сорокопуд І. В., Галянт С. Р., (2020). Енергетичний ринок Західного регіону України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія «Економічні науки». №7 (39).

8. Yakymchuk, A. Y. Economic diagnostics and management of eco-innovations: conceptual model of taxonomic analysis / A. Valyukh, I. Irtyshcheva, V. Yakubiv, N. Popadynets, I. Hryhoruk, K. Pavlov, O. Pavlova, Y. Maksymiv, Y. Boiko, N. Hryshyna, O. Ishchenko. <https://www.ihsi-cms.org/login>. 4th International Conference on Intelligent Human Systems Integration: Integrating People and Intelligent Systems (IHSI 2021) will be held at the University of Palermo, Palermo, Italy, February 22-24, 2021 (<http://ihsint.org>). Springer. Scopus.

9. Удосконалення механізмів державного регулювання розвитку «зеленої» енергетики як основи розвитку еколого-економічної безпеки України. *Енергоефективність та відновлювальна енергетика в Україні: проблеми управління* : монографія / за заг. ред.

д-ра екон. наук, проф. І. М. Сотник. Суми : ПФ Видавництво "Університетська книга", 2019. 247 с.

10. Yakymchuk A. Y., Semenova Y. M. Water Resources Quality Considering in the Rating as a Component of Economic Stimulating Ecologic Policy of Industrial enterprises. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 4 (12). С. 74-79. Web of Science.

11. Yakymchuk A.Y. Integral Assessment of the Level of Ukraine's Economic Security: Modeling and Economic Analysis. A. Yakymchuk, O. Yakymchuk, N. Popadynets, R. Bilyk, V. Yakubiv, Y. Maksymiv, I. Hryhoruk, I. Irtysheva, T. Husakovska, Y. Boiko DOI: 10.5267/j.ac.2020.11.014. Accounting. ISSN 2369-7407 (Online) - ISSN 2369-7393 (Print). Quarterly Publication. Volume 7, Number 2, p. 257-496 (2021). P. 381-390. Scopus.

12. Yakymchuk, A. Y. The Strategic Management in Terms of an Enterprise's Technological Development. Ivanova, A. S., Holionko, N. G., Tverdushka, T. B., Olejarz, T., Yakymchuk, A. Y. (2019). Journal of Competitiveness, 11(4), 40–56. <https://doi.org/10.7441/joc.2019.04.03>. Web of Science (Квартиль Q2).

13. Yakymchuk A., Valyukh A. et al. (2020). Public Administration and Economic Aspects of Ukraine's Nature Conservation in Comparison with Poland. In: Kantola J., Nazir S., Salminen V. (eds) Advances in Human Factors, Business Management and Leadership. AHFE 2020. Advances in Intelligent Systems and Computing, vol 1209. Springer, Cham. Online 978-3-030-50791-6. Scopus.

14. Якимчук А. Ю., Кардаш О. Л., Постельжук О. П., Якимчук О. Ф. Оцінка показників соціальної безпеки України у контексті національної безпеки держави задля досягнення цілей сталого розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 13-14. С. 75–80. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.13-14.75 Фахове видання.

15. Якимчук А. Ю., Кардаш О. Л., Якимчук О. Ф. Оцінювання стану екологічної безпеки України на основі таксономічного аналізу. *Вісник НУВГП*, № 2, 2020. С.

340-351. Фахове видання.

16. Семенова Ю. М., Якимчук А. Ю. Аспекти економічного регулювання природокористування промислових підприємств в Україні у 2020 році. *Наукові перспективи*: журнал. Київ : 2020. № 1 (1) 2020. С. 135. С. 76-86. ISSN (print) 2708-7530 DOI: [https://doi.org/10.32689/2708-7530-2020-1\(1\)](https://doi.org/10.32689/2708-7530-2020-1(1)).

Інформаційні ресурси

17. Нормативно-правове і програмно-методичне забезпечення організації навчального процесу у ВНЗ України. URL: <http://www.znz.edu-ua.net>.

18. Стандарти вищої освіти за усіма рівнями вищої освіти. URL: <http://education-ua.org/ua/artickes/689-standarti-vishchoji-osviti>

19. МОН України. Нормативна база. URL: <http://www.mon.gov.ua>.

20. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. Електронний фонд. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

21. Наукова бібліотека НУВГП (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії). URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>.

22. Репозиторій Національного університету водного господарства та природокористування. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua>.

23. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека. Електронний фонд. URL: <http://litopys.com.ua/places/b-bl-oteki/r-vnenska-o,lasna-un-versalna-naukova-b-bl-oteka->.